

Innst. 481 S

(2012–2013)

Innstilling til Stortinget fra arbeids- og sosialkomiteen

Dokument 8:128 S (2012–2013)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Laila Dávøy, Kjell Arvid Svendsen, Line Henriette Hjemdal og Øyvind Håbrekke om tiltak for å bekjempe fattigdom i Norge

Til Stortinget

Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«I

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at barnetrygd og kontantstøtte holdes utenfor utmålingen av sosialhjelp.

II

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at forsørgere med inntekt under 2 G maksimalt skal betale 40 pst. av gjeldende maksimalsats av barnehagebetaling, samt at betaling for SFO-plass ikke kan overstige 40 pst. av samme beløp for samme gruppe.

III

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om flere arbeidsmarkedstiltak, spesielt øremerket personer med nedsatt funksjonsevne.

IV

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om fritak for egenandeler for helsetjenester for personer i husholdninger med samlet inntekt under 2 G.

V

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om fritak for egenandeler ved tannhelsetjenester for langtids sosialhjelpsmottakere, personer i kvalifiseringsprogram og personer i kommunale tiltak.

VI

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om bedret lavterskel botilbud i regi av Husbanken og sterkere satsing på oppfølging og botrening i regi av kommuner og frivillige organisasjoner.

VII

Stortinget ber regjeringen om å sikre gode rammevilkår for gjeldsrådgivning i regi av frivillige organisasjoner.

VIII

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om styrking av ordningen med fri rettshjelp.

IX

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke kontantstøtten til å gjelde frem til barnet er 3 år.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens behandling

Komiteen ba i brev av 7. mai 2013 om statsrådets vurdering av forslaget. Statsrådets svarbrev av 22. mai 2013 følger vedlagt.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Tove Linnea Brandvik, Thor Erik Forsberg, Steinar Gullvåg, Kari Henriksen og Anette Trettebergstuen, fra Fremskrittspartiet, lederen Robert Eriksson, Vigdis Giltun og Laila Marie Reiertsen, fra Høyre, Sylvi Graham og Torbjørn Røe Isaksen, fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, og fra Kristelig Folkeparti, Laila Dāvøy, viser til Prop. 1 (2012–2013) Statsbudsjettet for 2013 for Arbeidsdepartementet om innsats for bedre fordeling og mot fattigdom, om bedre levekår for de vanskeligst stilte, samt rapport og status for Handlingsplan mot fattigdom. På denne bakgrunn ble fattigdomsbekjempelse grundig behandlet i Innst. 15 S (2012–2013).

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, understreker regjeringens politiske utgangspunkt der rettferd og fellesskap ligger til grunn. En sterk velferdsstat med trygge universelle velferdsordninger er avgjørende både for den enkeltes trygghet og for samfunnet og næringslivet. Meld. St. 30 (2010–2011) legger fortsatt grunnlaget for en bred fordelingspolitikk og langsiktig innsats. Et samfunn med små forskjeller er et godt samfunn. Arbeid til alle, rettferdig fordeling, jevnbyrdighet, tillit mennesker imellom og utjevning er sentrale mål for dette. Høy sysselsetting er en forutsetning for å sikre våre universelle ordninger, redusere sosiale forskjeller og forebygge fattigdom.

Det viktigste arbeidet for å sørge for å begrense fattigdom skjer i kommunene. Flertallet understreker viktigheten av å videreføre tiltakene under tidligere fattigdomsplan og å bidra med hjelp og kompetanse til kommunenes arbeid. Dette sikres ved en god kommuneøkonomi. Regjeringen varslet i fremleggelse av revidert nasjonalbudsjett at den legger opp til en realvekst i kommunesektorens samlede inntekter i 2014 på mellom 6 og 6 1/2 mrd. kroner.

Komiteen mener det er viktig at sosialhjelpsutmålingen til fattige barnefamilier behovsprøves ut fra samme kriterier i alle kommuner og at resultatet skal gi familien et forsvarlig livsopphold ut fra individuelle vurderinger. Komiteen legger til grunn at dette følges nøye opp. Komiteen viser til at barn som lever i vanskeligstilte familier skal ha god og rask hjelp og oppfølging. Da lov om sosiale tjenester i Nav ble vedtatt, forsterket Stortinget lovens formålsparagraf og satte inn en bestemmelse om hensyn

net til barn. Barn har egne behov og det skal vurderes hva slags hjelp de kan trenge for å kunne få en trygg og god barndom. Komiteen viser til at det er gjennomført tilsyn med hvordan kommunen følger opp loven og viser til at det er avdekket både manglende oppfølging og lovbrudd i mange kommuner. Komiteen understreker viktigheten av at lov om sosiale tjenester i Nav følges opp slik at vanskeligstilte faktisk får den hjelp de har rett til.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, ser det slik at innføring av makspris i barnehager er det viktigste virkemiddelet for høy deltakelse i barnehage og at det allerede eksisterer tilfredsstillende regelverk som sikrer familier med lavest betalingsevne lavere utgifter eller fritak for utgifter til barnehageplass. Flertallet legger vekt på at Kunnskapsdepartementet følger opp med veiledning til kommunene for å sikre at ordningene fungerer.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at SFO-tilbudet i stor grad er et kommunalt ansvar. Kommunene har allerede iverksatt moderasjonsordninger. Dette flertallet støtter at målet fortsatt er å utvide gratis-tilbudet, slik det for eksempel blir gjort fra høsten 2013.

Dette flertallet vektlegger arbeidet med å hindre at personer med nedsatt funksjonsevne faller varig utenfor arbeidslivet og viser til Jobbstrategien for personer med nedsatt funksjonsevne. I 2012 ble det øremerket 500 tiltaksplasser og i 2013 ytterligere 400 nye tiltaksplasser. Dette er fulgt opp i revidert nasjonalbudsjett med forslag om ytterligere 600 plasser i gjennomsnitt i 2. halvår 2013. Behovet for arbeidsmarkedstiltak vil i tillegg bli nærmere vurdert i stortingsmeldingen regjeringen skal fremme på dette området. Dette flertallet støtter at det legges vekt på å opprette tiltaksplasser i ordinært arbeidsliv.

Et tredje flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre, mener at skjermingsordningene for egenandeler i helsetjenesten fortsatt bør ha en innretning knyttet til pasientens individuelle rettigheter. På sikt bør også egenandeler på tannhelsefeltet etableres ut fra samme modeller som i helsetjenesten for øvrig.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, viser til statsrådens svarbrev av 22. mai 2013 der det vises til iverksatte tiltak, og imøteser ytterligere utredningsarbeid for forslag om et større offentlig ansvar for tannhelsefeltet.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til Meld. St. 17 (2012–2013) Byggje – Bu – Leve og utviklingen av den nye nasjonale strategien for boligsosialt arbeid. Dette flertallet understreker at de viktigste virkemidlene i dette arbeidet er styrket tilsagnsramme til Husbanken. Regjeringen vil derfor foreslå en betydelig styrking i statsbudsjettet for 2014 med til sammen 72,7 mill. kroner.

Komiteen støtter prioritering av å sikre kvaliteten i de offentlige økonomirådgivningstjenestene og vektlegger også samarbeid med organisasjoner i dette arbeidet.

Komiteen viser til oppfølgingen av retts hjelpsmeldingen og ser særlig frem til gjennomgangen av førstelinjeprojektet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, legger vekt på at arbeid er den beste vei ut av fattigdom og mener derfor det ikke er riktig å gjeninnføre kontantstøtte for 2-åringer. Kontantstøtten bidro til redusert deltakelse i arbeidslivet.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, viser til at intensjonene i forslagene er å redusere fattigdom og at regjeringen har iverksatt en bred politikk og arbeider for dette både på kort og lang sikt. Dette flertallet viser til at oppfølgingen av enkelttiltak mot fattigdom hører hjemme i de årlige budsjettproposisjonene og legger til grunn at regjeringen følger opp dette arbeidet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at overgangsstønad for enslige forsørgere er viktig for å forebygge og hindre barnefattigdom da foreldrene får bistand og kvalifisering til å komme i arbeid. Dette er særlig viktig for personer med aleneomsorg for barn. Erfaring viser også at det kan være vanskelig å komme tilbake i arbeid for personer som har vært lenge utenfor arbeidslivet, og at det for mange vil kreve kvalifisering over lengre tid. Samtidig viser tallene at enslige forsørgere som bruker perioden med overgangsstønad til kvalifisering, i stor grad lykkes med å komme i arbeid og få en lønnsinntekt som sikrer mot fattigdom. Derfor er det viktig for enslige forsørgere å komme raskere i gang med yrkesrettet aktivitet gjennom arbeid, utdanning eller bistand fra Nav i den tiden overgangsstønad kan benyttes til inntekt mens kvalifiseringen pågår. God barnehagedekning

har bidratt til at dette nå vil være mye enklere. Både Fremskrittspartiet og Høyre vil kutte overgangsstønaden fra dagens tre til ett år. I tillegg vil Fremskrittspartiet fjerne utdanningsstønad og økningen i bidragsforskottet.

Flertallet har merket seg at Høyre og Fremskrittspartiet kutter i inntektssikring til enslige forsørgere som ikke har arbeid, men som er i aktivitet, opplæring eller arbeidstrening, slik kravene for å få stønaden er. Dette vil øke barnefattigdommen og fjerne muligheten de i dag har til å ha trygg inntekt mens de kvalifiserer seg til arbeid.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener at det offentliges viktigste oppgave for å bekjempe fattigdom er å bidra til et flest mulig kan være i arbeid og leve av egen inntekt. For dem som ikke kan klare dette, av helsemessige eller andre årsaker, må det finnes et godt sikkerhetsnett som gir muligheter for en verdig tilværelse.

Disse medlemmer anser at all inntekt familien har skal tas med ved beregningen av økonomisk sosialhjelp. Det er den totale inntekten som viser rammene for familiens, og de respektive medlemmers, muligheter og levekår. Disse medlemmer vil på denne bakgrunn ikke støtte forslag 1 i representantforslaget.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ønsker at økonomisk sosialhjelp skal være normert og tilnærmet lik over hele landet slik at kommunal økonomi eller politiske prioriteringer ikke fører til forskjellsbehandling basert på bostedskommune.

Disse medlemmer ønsker å prioritere midler i skolen fremfor skolefritidsordningen. Disse medlemmer mener at skolefritidsordningen (SFO) er en valgfri ordning som bør være selvfinansierende. For å skape et mangfold i SFO-tilbudet bør man i større grad legge til rette for private løsninger der for eksempel idrettslag kan drive SFO.

Disse medlemmer mener det er uheldig både for samfunnet og for den enkelte at en høy andel av personer i alderen 18–67 år lever av passive støtteordninger, selv om de både kan og vil jobbe. Unge mennesker som mottar sine første inntekter i form av sosiale støtteordninger får ofte problemer med å komme ut i arbeid senere. Deltakelse i arbeidslivet er den beste måten å unngå sosiale problemer og fattigdom på, og det bør derfor, etter disse medlemmers mening, stilles høyere resultatkrav til Nav når det gjelder å få folk ut i arbeidslivet. Disse medlemmer har merket seg at Nav ikke i tilfredsstillende grad klarer å følge opp en individuell plan eller at eksisterende tiltak og hjelpemidler ikke tas i bruk.

Manglende oppfølging får store sosiale følger for mange unge som har behov for hjelp og tiltak for å kunne komme ut i arbeidslivet. Deltakelse er viktig for å oppnå økonomisk uavhengighet, men også for å skape seg en sosial plattform.

Disse medlemmer fremmet i forbindelse med Stortingets behandling av Prop. 1 S (2012–2013) Statsbudsjettet for 2013, jf. Innst. 15 S (2012–2013), forslag om å øke bevilgningen på kap. 634 post 76, Tiltak for arbeidssøkere, med 445,2 mill. kroner, som innebærer en økning på 5 300 tiltaksplasser. På post 77 foreslo disse medlemmer en økning på 229 330 mill. kroner til varig tilrettelagte arbeidsplasser. Disse medlemmer la også frem en jobbstrategi i Innst. 15 S (2012–2013) der det pekes på en rekke tiltak som ville bidra til at flere personer med funksjonsnedsettelse, kronisk sykdom og vanskeligheter med å komme inn på arbeidsmarkedet av andre grunner, kunne få en bedre mulighet til å komme i arbeid.

Disse medlemmer viser til forslag V i Representantforslag 128 S (2012–2013) og at Fremskrittspartiet ved behandlingen av St.meld. nr. 35 (2006–2007) Framtidas tannhelsetjenester, fremmet flere forslag om bedre tilgang til tannhelsetjenester for personer med lav inntekt og/eller høye helse-/tannhelseutgifter. Disse medlemmer vil særlig peke på følgende forslag fra Fremskrittspartiet i Innst. S. nr. 155 (2007–2008), sitat:

«Forslag:

- 1) 'Stortinget ber Regjeringen sørge for at omsorgstrequende i institusjoner, som mottar hjemmetjenester, psykisk psyke og andre grupper som har rettigheter i den offentlige tannhelsetjenesten, får en ubetinget rett til tannhelsepleie.'
- 2) 'Stortinget ber Regjeringen innføre en obligatorisk tannhelsesjekk ved første skoleår.'
- 3) 'Stortinget ber Regjeringen sørge for at pasienter med særlig høye tannhelseutgifter knyttet til sykdom og behandling i munnhulen, innlemmes i egenandelstak 2-ordningen.'
- 4) 'Stortinget ber Regjeringen fremme forslag som innlemmer enslige personer med inntekt som er lik eller lavere enn den til enhver tid gjeldende minstepensjon, og personer i husstander med en samlet inntekt under 2G, i egenandelstak 2-ordningen.'»

Disse medlemmer mener at forslagene ville ha bidratt til å bedre mulighetene for personer med lave inntekter til en god tannhelse uten at utgiftene oversteg mulighetene. Disse medlemmer vil derfor fremme forslagene på nytt i denne innstillingen og mener at forslagene på en bedre måte enn forslag V i Representantforslag 8:128 S (2012–2013) dekker det reelle behovet.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at omsorgstrequende i institusjoner, som mottar hjemmetjenester, psykisk psyke og andre grupper som har rettigheter i den offentlige tannhelsetjenesten, får en ubetinget rett til tannhelsepleie.»

«Stortinget ber regjeringen innføre en obligatorisk tannhelsesjekk ved første skoleår.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at pasienter med særlig høye tannhelseutgifter knyttet til sykdom og behandling i munnhulen, innlemmes i egenandelstak 2-ordningen.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som innlemmer enslige personer med inntekt som er lik eller lavere enn den til enhver tid gjeldende minstepensjon, og personer i husstander med en samlet inntekt under 2 G, i egenandelstak 2-ordningen.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti mener at en god sosialt utjevne skole og et anstendig og åpent arbeidsmarked alltid vil være de beste tiltakene mot fattigdom på sikt. Disse medlemmer mener det likevel er behov for gode inntektssikringsordninger, da det alltid vil være noen som faller utenfor i kortere eller lengre tidsrom. I utformingen av forskjellige typer inntektssikringsordninger bør det tas hensyn til at det skal lønne seg å jobbe, enten man har full eller delvis arbeidsevne. Disse medlemmer viser til at barn i denne sammenheng er i en spesiell situasjon, og ønsker særskilte tiltak for denne gruppen. Det vises i denne sammenheng til Representantforslag 125 S (2012–2013) om tiltak mot barnefattigdom i Norge, som tar opp denne problemstillingen.

Komiteens medlemmer fra Høyre er enige med forslagsstillerne i at barnehagebetaling i større grad enn i dag bør inntektsgraderes. Det vises i denne sammenheng med Stortingets behandling av Prop. 1 S (2012–2013) Statsbudsjettet for 2013, jf. Innst. 14 S (2012–2013), der Høyre foreslår å bevilge 150 mill. kroner til dette formålet i sitt alternative statsbudsjett for 2013. Disse medlemmer mener utformingen av graderingen i noen grad må kunne tilpasses forhold i den enkelte kommune. Disse medlemmer vil derfor ikke støtte forslag II, men vil understreke at de støtter intensjonen fra forslagsstillerne.

Disse medlemmer viser til at Høyre i forbindelse med Stortingets behandling av Prop. 1 S (2012–2013) Statsbudsjettet 2013, jf. Innst. 15 S (2012–2013) foreslo en sterkere prioritering av mennesker med nedsatt funksjonsevne i tiltaksapparatet

gjennom å sette av 2 000 flere plasser til denne gruppen innenfor dagens rammer. Høyre foreslo også en sterkere satsing på lønnstilskudd ut over regjeringens forslag, og støtter på denne bakgrunn forslag III.

Disse medlemmer viser til at man bør ha anstendige og fleksible inntektssikringsordninger for dem med lavest inntekt, og at både sosialhjelp og andre ordninger ment for dem med særlig lav inntekt må sees i sammenheng. Disse medlemmer vil derfor ikke støtte forslag IV eller V på det nåværende tidspunkt.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at fattigdom fremdeles er et stort problem i Norge. Spesielt er gruppen i alderen 18–34 år utsatt, fordi det er i denne aldersgruppen man finner så mye som 1/3 av innbyggerne med lav inntekt, jf. tall fra 2009–2011. Dette medlem mener det er behov for flere og bedre treffsikre tiltak, både kortsiktige og langsiktige, generelle og spesifikke, og ikke minst målrettede tiltak mot dem som trenger det mest. Det er tverrpolitisk enighet om at innsatsen mot fattigdom i Norge ikke er god nok. Statsråden peker selv i sitt svarbrev til komiteen på at det er behov for en forsterket og mer målrettet innsats. Barn som lever i fattige familier er spesielt utsatt, derfor er noen av forslagene fremmet med tanke på å nå disse familiene. Dette medlem mener det er feil når ikke kommunene har en ens praksis når det gjelder hvordan barnetrygd og kontantstøtte håndteres i forhold til sosialhjelpen. Dette medlem viser til at mange familier ikke ser seg råd til å benytte SFO for sine barn. Etter at maksimalprisen på barnehagene ble innført, som alle partiene var enige om, økte en rekke kommuner SFO-satsene betydelig, ofte uten søskenmoderasjon eller behovsprøving. Derfor foreslås et begrensningssystem for forsørgere med en inntekt under 2 G.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at mennesker med nedsatt funksjonsevne har store utfordringer med å komme i arbeid. Her går statistikken feil vei. Selv om regjeringen har økt antall tiltak, er ikke det nok. Disse medlemmer vil påpeke at, i tillegg til antall tiltak, må gjennomføringsevnen i tiltaksprosessen bedres, slik at resultatet blir flere og ikke færre arbeidsplasser for mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og Kristelig Folkeparti mener at forslaget om fritak for egenandeler for helsetjenester for personer i husholdninger med inntekt under 2 G er meget treffsikkert. En av de viktigste årsakene til lav inntekt er ofte sykdom. Også når det

gjelder tannhelse, er det flere grupper som har behov for fritak, noe også regjeringen selv tok til orde for i tannhelsemeldingen som ble fremmet i forrige stortingsperiode. Tiden for en tannhelsereform er overmoden, men har latt vente på seg. Derfor mener disse medlemmer at spesielt utsatte grupper i det minste må slippe å vente lenger på en tannhelsereform.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at problemene er store når det gjelder mangelen på lavterskel botilbud, ikke minst for de unge og for mennesker med lav inntekt/trygd. Regjeringen har ikke klart å tilrettelegge for en god og offensiv boligpolitikk. Det bygges for få boliger, og da rammes de svakeste i boligmarkedet.

Disse medlemmer er opptatt av at gjeldsrådgivningen i kommunene styrkes, og at det også finnes flere gjeldsrådgivningsmuligheter i regi av frivillige organisasjoner. Arbeidet med gjeldsrådgivning i mange kommuner er ikke god nok, ei heller kjent nok for innbyggere som har behov for det. En ordning med styrking av fri hjelp vil også komme dem med lavest inntekt til gode. Disse medlemmer ønsker å gjeninnføre kontantstøtten frem til barnet er 3 år, ikke minst for å kunne gi foreldrene valgfrihet til å benytte den ordningen som passer best i egen familie.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om flere arbeidsmarkedstiltak, spesielt øremerket personer med nedsatt funksjonsevne.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om bedret lavterskel botilbud i regi av Husbanken og sterkere satsing på oppfølging og botrening i regi av kommuner og frivillige organisasjoner.»

«Stortinget ber regjeringen sikre gode rammevilkår for gjeldsrådgivning i regi av frivillige organisasjoner.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke kontantstøtten til å gjelde frem til barnet er 3 år.»

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at barnetrygd og kontantstøtte holdes utenfor utmålingen av sosialhjelp.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at forsørgere med inntekt under 2 G maksimalt skal betale 40 pst. av gjeldende maksimalsats av barnehagebetaling, samt at betaling for SFO-plass ikke kan overstige 40 pst. av samme beløp for samme gruppe.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om fritak for egenandeler for helsetjenester for personer i husholdninger med samlet inntekt under 2 G.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om fritak for egenandeler ved tannhelsetjenester for langtids sosialhjelpsmottakere, personer i kvalifiseringsprogram og personer i kommunale tiltak.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om styrking av ordningen med fri rettshjelp.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om flere arbeidsmarkedstiltak, spesielt øremerket personer med nedsatt funksjonsevne.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om bedret lavterskel botilbud i regi av Husbanken og sterkere satsing på oppfølging og botrening i regi av kommuner og frivillige organisasjoner.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen sikre gode rammevilkår for gjeldsrådgivning i regi av frivillige organisasjoner.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke kontantstøtten til å gjelde frem til barnet er 3 år.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen sørge for at omsorgstrende i institusjoner, som mottar hjemmetjenester, psykisk syke og andre grupper som har rettighete-

ter i den offentlige tannhelsetjenesten, får en ubetinget rett til tannhelsepleie.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen innføre en obligatorisk tannhelsesjekk ved første skoleår.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen sørge for at pasienter med særlig høye tannhelseutgifter knyttet til sykdom og behandling i munnhulen, innlemmes i egenandelstak 2-ordningen.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen fremme forslag som innlemmer enslige personer med inntekt som er lik eller lavere enn den til enhver tid gjeldende minstepensjon, og personer i husstander med en samlet inntekt under 2 G, i egenandelstak 2-ordningen.

Forslag fra Kristelig Folkeparti:

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at barnetrygd og kontantstøtte holdes utenfor utmålingen av sosialhjelp.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at forsørgere med inntekt under 2 G maksimalt skal betale 40 pst. av gjeldende maksimalsats av barnehagebetaling, samt at betaling for SFO-plass ikke kan overstige 40 pst. av samme beløp for samme gruppe.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om fritak for egenandeler for helsetjenester for personer i husholdninger med samlet inntekt under 2 G.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om fritak for egenandeler ved tannhelsetjenester for langtids sosialhjelpsmottakere, personer i kvalifiseringsprogram og personer i kommunale tiltak.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om styrking av ordningen med fri rettshjelp.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:128 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Laila Dåvøy, Kjell Arvid Svendsen, Line Henriette Hjemdal og Øyvind Håbrekke om tiltak for å bekjempe fattigdom i Norge – vedlegges protokollen.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 11. juni 2013

Robert Eriksson
leder

Thor Erik Forsberg
ordfører

Vedlegg**Brev fra Arbeidsdepartementet v/statsråden til arbeids- og sosialkomiteen, datert 22. mai 2013****Representantforslag 128 S (2012–2013)**

Jeg viser til brev fra arbeids- og sosialkomiteen av 7. mai 2013. Komiteen ber om min vurdering av representantforslag 128 S (2012–2013) fra stortingsrepresentantene Laila Dāvøy, Kjell Arvid Svendsen, Line Henriette Hjemdal og Øyvind Håbrekke om tiltak for å bekjempe fattigdom i Norge. Representantforslaget inneholder ni konkrete enkeltforslag. Jeg vil kommentere forslagene etter en tilsvarende inndeling. Da forslagene gjelder tiltak på flere departementers områder, gis dette svaret i samråd med berørte departementer.

Innledningsvis vil jeg kommentere utviklingen på feltet, og kort redegjøre for Regjeringens prioriteringer i innsatsen mot fattigdom.

Norge har i internasjonal sammenheng en jevn inntektsfordeling og begrenset omfang av lavinntekt og fattigdom. Den generelle langsiktige trenden fra midten av 1980-tallet fram til 2006 er at inntektsforskjellene viste en svak, men jevn økning. Fra 2006 har det vært små endringer i inntektsfordelingen, men i utjevne retning. Andelen med lavinntekt har vært noenlunde stabil de senere årene, men har i et lengre tidsperspektiv økt noe, og sammensetningen av lavinnteksgruppen har endret seg. Endrede familiemønstre med flere enslige forsørgere og aleneboende har bidratt til økt forekomst av lavinntekt. Et økt antall nyankomne innvandrere er også med på å forklare utviklingen. Samtidig har forekomsten av lavinntekt i andre grupper, blant annet pensjonister, falt. Opptrapping av minstepensjonen, økt yrkesaktiv alder og høyere pensjonsgrunnlag blant nye pensjonistkull har bidratt til denne utviklingen.

Andel med relativ lavinntekt er en forenklet indikator på omfanget av fattigdom i befolkningen. En husholdning med en normal inntekt vil kunne havne under den relative lavinntektsgrensen på grunn av stor forsørgerbyrde. Eksempelvis vil en husholdning med to voksne og to barn, der den ene er i arbeid, måtte ha en estimert brutto lønnsinntekt (før skatt) på om lag 450 000 kroner for å komme over lavinntektsgrensen satt ved 50 pst. av medianinntekten (OECD-ekvivalensskala), eller over 500 000 kroner for å komme over lavinntektsgrensen ved 60 pst. av medianinntekten (EU-ekvivalensskala). En husholdning med to voksne og fire barn, der den ene er i arbeid, vil måtte ha en estimert brutto lønnsinntekt (før skatt) på om lag minst 640 000 kroner for å komme over

disse lavinntektsgrensene. Det understrekes at disse beregningene er typeeksempler basert på et gitt sett av forutsetninger.

For å bekjempe fattigdom og utjevne sosiale og økonomiske forskjeller kreves det både en langsiktig og kortsiktig innsats. Jeg er enig med representantene i at innsatsen mot fattigdom må bygge på velferdsordninger som omfatter alle og bred arbeidsinkludering, samtidig som det iverksettes tiltak som kan bidra til å redusere fattigdom og bedre situasjonen for de som er rammet.

Regjeringen vektlegger den forebyggende innsatsen mot fattigdom. Regjeringen presenterte i Meld. St. 30 (2010-2011) Fordelingsmeldingen en bred fordelingspolitikk som omfatter virkemidler og innsatsområder som også er grunnleggende i en helhetlig og langsiktig innsats for å forebygge fattigdom. Høy sysselsetting, sterke fellesskapsløsninger innen barnehage, skole og helse, og stor grad av omfordeling gjennom skatter og inntektssikringsordninger, er de viktigste bidragene for å skape like muligheter og små forskjeller.

På enkelte områder er det behov for en forsterket innsats og mer målrettede tiltak overfor personer med økt risiko for fattigdom. Regjeringens handlingsplan mot fattigdom er fulgt opp med tiltak i de årlige statsbudsjettene. Tiltakene er rettet inn mot at alle skal gis muligheter til å komme i arbeid, at alle barn og unge skal kunne delta og utvikle seg, og for å bedre levekårene for de vanskeligst stilte. Det vises til rapporteringen på tiltak i handlingsplan mot fattigdom i Prop. 1 S (2012-2013) for Arbeidsdepartementet.

Frivillige organisasjoner utfører viktig arbeid for sosialt og økonomisk vanskeligstilte, og er viktige samarbeidspartnere til det offentlige i innsatsen mot fattigdom og sosial eksklusjon.

De enkelte forslagene er kommentert nedenfor.

Representantforslagene**I.**

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at barnetrygd og kontantstøtte holdes utenfor utmålingen av sosialhjelp.

Økonomisk stønad (sosialhjelp) utmåles etter en konkret og individuell vurdering for å dekke et forsvarlig livsopphold for en familie, enten som eneste

inntekt eller som et supplement til andre inntekter. Lovens system er at alle inntekter tas hensyn til ved utmåling av stønad. Dette gjelder også barnetrygd og kontantstøtte. Skal kommunene pålegges å holde barnetrygden og kontantstøtten utenfor ved stønadsberegningen, vil det måtte reguleres i loven.

Hvis kommunene følger opp intensjonene med en slik lovbestemmelse, vil det i prinsippet innebære at samme utgifter dekkes to ganger, av staten som barnetrygd og av kommunen som sosialhjelp. Det må legges til at så lenge loven ikke inneholder normerte satser, vil en slik lovregulering ikke gi en garanti mot at kommunenes i praksis likevel velger å ta hensyn til en inntekt som barnetrygd. Dette vil for eksempel kunne gjenspeiles i de kommunale satsene for barnefamilier. Eventuelle økte overføringer til kommunene for å kompensere for økte sosialhjelpsutgifter vil da ikke nødvendigvis komme barnefamilie til gode.

Kommunene forholder seg i dag ulikt til barnetrygd og kontantstøtte ved utmåling av økonomisk stønad, og jeg regner med at det er noe av bakgrunnen for dette representantforslaget. Noen kommuner lar familiene "beholde" disse inntektene i tillegg til den veiledende stønadssatsen for barnefamilier, mens andre kommuner gjør fradrag for barnetrygden eller kontantstøtten i den kommunale satsen ved utmåling av stønad. Dette skaper et inntrykk av forskjellsbehandling, selv om dette ikke nødvendigvis betyr at det er reelle forskjeller i utbetalingen til barnefamilier.

De statlige veiledende satsene har barnetillegg som angir nøkterne kostnader knyttet til barnas livsopphold (inkludert utgifter til fritidsaktiviteter og fritidsutstyr). Barnetrygden er ment å dekke utgifter til barn og sosialhjelpen skal da dekke utgifter som barnetrygden ikke dekker. I de veiledende retningslinjene anbefales det derfor at det gjøres fradrag for motatt barnetrygd.

Kommuner som velger å ikke gjøre fradrag for barnetrygd og kontantstøtte, vil kunne ha lavere kommunale satser for barns livsopphold. Også i disse kommunene skal sosialhjelp til barnefamilier supplere barnetrygden og/eller kontantstøtten, og til sammen dekke et forsvarlig livsopphold.

Hvordan kommunene saksbehandler barnetrygden og kontantstøtten ved beregning av sosialhjelp til barnefamilier, skal i prinsippet ikke ha betydning for størrelsen på stønaden. Lovens prinsipp om sosialhjelp som en subsidiær og behovsprøvd stønad, har vært bestemmende for at departementet har anbefalt kommunene å gjøre fradrag for en inntekt som barnetrygd og kontantstøtte ved utmåling av stønad. Dette vil gi en oversiktlig saksbehandling som likebehandler alle inntekter, og anbefalingen påvirker ikke nivået på sosialhjelpen til barnefamilie. Det er dessuten

hensiktsmessig at kommunene følger samme system, slik at det ikke oppstår uklarheter og misforståelser om forskjellsbehandling.

Det fremmes ofte forslag om å lovfeste at bestemte inntekter ikke skal regnes med ved vurderingen av familiens stønadsbehov. Det gjelder i tillegg til barnetrygd og kontantstøtte, erstatningsutbetalinger, engangsstønad ved fødsel mv. Å lovfeste unntak vil bryte med prinsippet om at sosialhjelp skal være en subsidiær og behovsprøvd ytelse. Jeg mener at loven bygger på et riktig prinsipp og at statlig veiledningsmaterieell og kompetanseoppbygging bidrar til at de vurderingene som gjøres av kommunene og NAV-kontorene blir gode og i samsvar med loven.

II.

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at forsørgere med inntekt under 2G maksimalt skal betale 40 prosent av gjeldende maksimalsats av barnehagebetaling, samt at betaling for SFO-plass ikke kan overstige 40 prosent av samme beløp for samme gruppe.

Barnehage er et viktig velferdsgode som alle familier skal kunne nyte godt av, uansett inntektsnivå. Takket være den store utbyggingen de senere årene og innføringen av rett til plass har vi i dag en situasjon med god dekningsgrad. Innføring og videreføring av maksimalpris for foreldrebetaling er Regjeringens viktigste virkemiddel for høy deltakelse i barnehage og lave kostnader for barnefamilie.

Det er gitt en fyldig omtale av moderasjonsordninger for foreldrebetaling i Meld. St. 24 (2012-2013) Framtidens barnehage, der det blant annet sies følgende:

Forskriften om foreldrebetaling regulerer maksimalprisen for foreldrebetalingen. Maksimalprisen er i 2013 på 2330 kroner i måneden for en heltidsplass. Forskriften gir også bestemmelser om at det skal være søskenmoderasjon og inntektsgradering for foreldre med lav betalingsevne. I lov om sosiale tjenester er kommunenes hjemmel til å yte økonomisk hjelp til barnefamilier hjemlet i § 18 Stønad til livsopphold og § 19 Stønad i særskilte tilfeller. Det finnes videre moderasjonsordninger etter vedtak med hjemmel i barnevernloven. I tillegg gis det moderasjoner i oppholdsbetalingen i barnehage for den tiden barnet får spesialpedagogisk hjelp med hjemmel i opplæringsloven § 5-7. (...)

Når vi ser alle moderasjonsordningene under ett, med unntak av søskenmoderasjonen, har i overkant av 40 prosent av kommunene en eller annen form for inntektsgradert foreldrebetaling/ moderasjon i oppholdsbetalingen på grunn av lav betalingsevne. Ord-

ningene omfatter 2,8 prosent av alle barnehagebarn. (...)

Departementet vurderer at vi har tilfredsstillende ordninger som skal gi foreldre med lavest betalingssevne lavere utgifter til barnehageplass. Departementet vurderer at ordningen med søskenmoderasjon, som det stilles krav om i forskriften om foreldrebetaling, fungerer godt.

Departementet registrerer på bakgrunn av kunnskapen som finnes om omfanget av moderasjoner knyttet til foreldre med lavest betalingsevne, at det likevel kun er i underkant av 6 prosent av barnehagebarna som i praksis er omfattet av moderasjonsordningene, inkludert gratis tilbud. Det er en noe høyere andel av familier med barn i førskolealder som har vedvarende lavinntekt. Departementet vil derfor veilede kommunene i forståelsen av regelverket knyttet til reduksjon i eller fritak fra foreldrebetaling for barnefamilier med lavest betalingsevne.

Kunnskapsdepartementet vil følge opp meldingen om framtidens barnehage med veiledning til kommunene i forståelsen av regelverket knyttet til reduksjon i eller fritak fra foreldrebetaling for barnefamilier med lavest betalingsevne. Kunnskapsministeren mener at dette vil ivareta forslagsstillernes ønske om at barnefamilier med lav betalingsevne får mulighet til å benytte barnehage for sine barn.

Utforming og pris på SFO-tilbudet er i stor grad et kommunalt ansvar. Dette er blant annet begrunnet med kommunal handlefrihet og kommunenes muligheter til å tilpasse tilbudet til lokale forutsetninger og behov. Svært mange kommuner praktiserer i dag søskenmoderasjon og det store flertallet av SFO-ene har det. 1 454 SFO-er har søskenmoderasjon, mens 863 ikke har søskenmoderasjon. Mange har også inntektsgradering og friplasser. Dette tyder på at svært mange kommuner prioriterer moderasjonsordninger. Regjeringen har i flere runder innført flere undervisningstimer i skolen og gratis leksehjelp. Dette bidrar til å minske tiden barna tilbringer i SFO og følgelig kommunenes kostnader til SFO. Dette legger til rette for at kommunene kan prioritere å sette ned SFO-prisen. Tall fra Grunnskolen Informasjonssystem (GSI) viser at den gjennomsnittlige SFO-prisen reelt sett har gått ned fra 2006 og frem til i dag. Prisen for 20 timer i 2006 (1 831 kroner), utgjør 2 330 kroner i 2012-kroner. 20-timersprisen i 2012 er 2 135 kroner, dvs. 195 kroner lavere enn i 2006. Selv om det finnes eksempler på kommuner som har satt prisen kraftig opp, er altså situasjonen for kommunene sett under ett langt mer positiv. Målet i Soria Moria II om å innføre en time gratis SFO er langt på vei innfridd. Regjeringen har imidlertid gjort dette ved å innføre flere

timer og gi gratis leksehjelp og gratis kulturskoletilbud. Deltakelsen i SFO er høyere blant barn med foreldre med høy sosial bakgrunn, mens leksehjelpen som er gratis har høyere deltakelse blant barn av foreldre med lav utdanning og inntekt, samt barn med minoritetsbakgrunn. Slik sett treffer tiltaket godt og det vil derfor være et mål å fortsatt jobbe for å utvide gratistilbudet, slik det blir gjort fra høsten 2013 med kulturskoletime i skole/SFO.

På bakgrunn av de nevnte forholdene anser Kunnskapsdepartementet det ikke som aktuelt på nåværende tidspunkt å gå videre med et forslag om å innføre makspris knyttet til grunnbeløpet i folketrygden.

III.

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om flere arbeidsmarkedstiltak, spesielt øremerket personer med nedsatt funksjonsevne.

Først vil jeg gjøre det klart at jeg deler forslagsstillernes engasjement for å hindre at personer med nedsatt funksjonsevne faller varig utenfor arbeidslivet.

I Regjeringens Jobbstrategi for personer med nedsatt funksjonsevne ble det øremerket 500 nye tiltaksplasser i statsbudsjettet for 2012 og ytterligere 400 nye tiltaksplasser i statsbudsjettet for 2013. Det er lagt vekt på å opprette tiltaksplasser i ordinært arbeidsliv. Målgruppen i strategien er personer med nedsatt funksjonsevne under 30 år og denne målgruppen skal prioriteres ved tildeling av tiltak. Det gjelder både tiltaksplasser innenfor den generelle tiltaksbevilgningen for personer med nedsatt arbeidsevne og ved tildeling av øremerkede tiltaksplasser. En generell økning i tiltaksnivået for personer med nedsatt arbeidsevne vil derfor komme strategiens målgruppe til gode.

I revidert nasjonalbudsjett har Regjeringen foreslått å øke tiltaksnivået for personer med nedsatt arbeidsevne med ytterligere 600 plasser i gjennomsnitt i 2. halvår 2013. Dette vil styrke tiltakstilbudet og bidra til å redusere ventetiden på tiltak for personer med nedsatt arbeidsevne eller nedsatt funksjonsevne.

Regjeringen vil prioritere tiltaksplasser som fremmer integrering i ordinært arbeidsliv. Innsatsen ovenfor personer med nedsatt arbeidsevne styrkes i alt med 20 mill. kroner. Etter revidert nasjonalbudsjett gir budsjetttrammen for 2013 rom for i gjennomsnitt om lag 71 000 plasser for arbeidsledige og personer med nedsatt arbeidsevne. For å sikre en god oppfølging av tiltaksdeltakere styrkes Arbeids- og velferdsetaten med 25 nye årsverk.

Det legges nå opp til at behovet for arbeidsmarkedstiltak for personer med nedsatt arbeidsevne vil

bli vurdert nærmere i stortingsmeldingen som Regjeringen skal fremme på dette området.

IV.

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om fritak for egenandeler for helsetjenester for personer i husholdninger med samlet inntekt under 2 G.

Tjenestemottakere betaler i utgangspunktet egenandeler for de fleste helse- og omsorgstjenester med noen unntak. Det er skjermingsordninger ut fra forskjellige kriterier for å hindre at det for noen grupper blir stor økonomisk belastning slik at de kommer urimelig ut.

Noen tjenester er gratis. Det er ingen egenandeler på inneliggende behandling på sykehus og heller ingen egenandeler på personrettede tjenester fra kommunen (hjemmesykepleie, personrettet praktisk bistand, støttekontakt og avlastningstiltak), herunder tekniske hjelpemidler.

Det er også gratis behandling for allmennlegetjenester i forbindelse med allmennfarlige smittsomme sykdommer, graviditet/fødsel og fysioterapi for pasienter med visse diagnoser (kroniske sykdommer, oppretning etter større operasjoner). I tillegg er barn under 16 år er fritatt for egenbetaling for helsetjenester. Barn og ungdom opp til 18 år er fritatt for egenandeler ved behandling hos psykolog, og innen barne- og ungdoms-psykiatrien. Tannhelsetjenester er gratis for barn og ungdom fra 0 til 18 år, og ungdom 19-20 år betaler 25 prosent av statlig takst for tannbehandling.

Det er innført takordninger som forhindrer at noen får egenandelsutgifter over det som Stortinget har vedtatt for de helsetjenester som hører inn under takordningene. Egenandelstak 1 setter et årlig utgiftstak (2040 kroner i 2013) for egenandeler ved legehjelp (herunder offentlig poliklinikk), psykologhjelp, legemidler på blå resept og reiser til og fra behandling. Når taket er nådd, utstedes et frikort som gir full dekning for utgifter over dette. Tak 2-ordningen (2620 kroner i 2013) omfatter fysioterapi, refusjonsberettiget tannbehandling med visse unntak, opphold ved opptreningsinstitusjon og behandlingsreiser til utlandet (klimareiser).

Helsetjenester er personrettede og de skjermingsordninger som er etablert er individuelle rettigheter som er knyttet til pasienten. Dette fastholdes som en riktig innretning på skjermingsordninger for helse-tjenester.

For kommunale hjemmebaserte tjenester (praktisk bistand) er det innført en skjerming etter inntekt i husstanden. Personer i husstander med samlet skattbar nettoinntekt under 2 G før særfradrag, skal ikke betale mer enn 175 kroner (2013) i måneden samlet. Dette er imidlertid ikke en personrettet tjeneste, men

en tjeneste som utføres i boligen og som kommer hele husstanden til gode.

V.

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om fritak for egenandeler ved tannhelsetjenester for langtids sosialhjelpsmottakere, personer i kvalifiseringsprogram og personer i kommunale tiltak.

I den politiske plattform for flertallsregjeringen, Soria Moria-erklæringen, sa Regjeringen at den vil ”sikre tilgjengeligheten til tannhelsetjenester og følge opp stortingsmeldingen om framtidens tannhelsetjenester, St meld. nr. 35 (2006-2007). Vi har som mål at det offentlige gradvis skal ta et større ansvar på tannhelsefeltet, og utrede ulike modeller med sikte på at det etableres et tak på hvor mye den enkelte selv skal dekke av utgifter til nødvendig tannbehandling. Vi vil innføre gratis tannhelsekontroll for eldre over 75 år.”

Fra 2011 er det gitt tilskudd til oppbygging av team av psykolog og tannlege i fylkeskommunene. Disse skal gi tilbud om hjelp til tortur- og overgrepsofre, og til personer med stor angst for tannbehandling (odontofobi) (12 mill. koner i 2013). Fra 2013 er folketrygdens stønad til dekning av utgifter til tannbehandling for personer med varig somatisk eller psykisk sykdom, eller med varig nedsatt funksjonsevne, og som har sterkt nedsatt evne til egenomsorg, økt med om lag 60 pst. (økning med 20 mill. kroner). Fra 2012 økte folketrygdens stønad til behandling av tannkjøtt sykdommen periodontitt med 25 – 30 pst.

Levekårsundersøkelsen til SSB fra 2008 viser at stønadsmottakere har høyere gjennom-snittlige tannhelseutgifter enn dem som ikke er stønadsmottakere. Representantenes forslag er derfor et viktig innspill til det utredningsarbeid som må ligge til grunn for et eventuelt forslag fra Regjeringen om et større offentlig ansvar på tannhelsefeltet. Som omtalt i 2013-budsjettet til Helse- og omsorgsdepartementet har Helse-direktoratet fått i oppdrag å kartlegge tannhelseforholdene hos personer som mottar kvalifiseringsstønad.

VI.

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om bedret lavterskel botilbud i regi av Husbanken og sterkere satsing på oppfølging og botrening i regi av kommuner og frivillige organisasjoner.

Boligpolitikken er en del av Regjeringens brede velferdspolitik. Å disponere en bolig er en forutsetning for å kunne ta del i arbeidslivet, for å ta utdanning og for å kunne ta vare på helsen. Boligen er også viktig for å kunne ha et sosialt liv og ta del i lokalmiljøet.

Det boligsosiale arbeidet har vært gjennom en positiv utvikling de siste 10-15 årene. Vi står imidlertid overfor utfordringer som må løses. I Meld. St. 17 (2012-2013) Byggje – Bu – Leve, som ble avgitt til Stortinget 8. mars 2013, varsler Regjeringen en ny nasjonal strategi for boligsosialt arbeid. Strategien skal bidra til at flere får et egnet sted å bo, at flere får den oppfølgingen de trenger for å mestre boforholdet, og til at det boligsosiale fagmiljøet blir styrket. Strategien skal utvikles i 2013 og gjelde fra 2014.

Noen grupper må ha særlig oppmerksomhet og hjelp til en mer varig bosituasjon. Det gjelder spesielt utsatte unge, personer med rusmiddelproblemer og psykiske lidelser, flyktninger og vanskeligstilte barnfamilier. Det er også mulig å forebygge boligproblemer, særlig i overgangen fra fengsel og institusjon, ved bruk av midlertidige botilbud og ved fare for utkastelse. Dette er innsatsområder som er løftet fram i Meld. St. 17 (2012-2013) Byggje – Bu – Leve.

Kommunal- og regionaldepartementet forstår det slik at med "lavterskel botilbud" mener forslagsstillerne "varige" botilbud for de mest vanskeligstilte, og ikke midlertidige botilbud som følger av § 27 i lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen. Tilskudd til utleieboliger forvaltes av Husbanken og er et viktig virkemiddel for å skaffe flere egnede boliger for vanskeligstilte på boligmarkedet. Tilskuddet er styrket flere ganger de siste årene, sist med 44,4 mill. kroner i statsbudsjettet for 2013. Regjeringen foreslår å styrke tilsagnsrammen ytterligere med 33,3 mill. kroner i revidert nasjonalbudsjett for 2013. Tilsagnsrammen blir med dette på 521,9 mill. kroner i 2013.

Arbeids- og velferdsdirektoratet forvalter også et tilskudd til boligsosialt arbeid. Formålet med tilskuddet er å styrke og utvikle de ordinære tjenestene i kommunene for å bedre den enkeltes behov for oppfølging i bolig. Målgruppen er bostedsløse og rusmiddelmissbrukere. Tilskuddet har en økonomisk ramme på i overkant av 60 mill. kroner, og hvert år mottar over 100 kommuner tilskudd gjennom ordningen.

I en tid med høye leiepriser og et presset boligmarkedet, er det viktig at kommunene kan tilby en stabil og trygg bolig til de mest vanskeligstilte. Mange kommuner melder om at de disponerer for få boliger til denne gruppen. Derfor vil Regjeringen også i statsbudsjettet for 2014 foreslå å styrke tilsagnsrammen for tilskuddet med 66,7 mill. kroner (regnet fra saldert budsjett 2013). I Meld. St. 17 (2012-2013) Byggje – Bu – Leve sier Regjeringen videre at den vil gi opptil 40 prosent i tilskudd til utleieboliger for flyktninger og andre prioriterte grupper. Kommunal- og regionaldepartementet viser videre til at Regjeringen i revidert budsjett for 2013 har foreslått å øke Husbankens låneramme med 5 mrd. kroner for inne-

værende år, til 25 mrd. kroner. Lån til utleieboliger og andre boligsosiale formål er spesielt viktig.

VII.

Stortinget ber regjeringen om å sikre gode rammevilkår for gjeldsrådgivning i regi av frivillige organisasjoner.

I utgangspunktet er gjeldsrådgivning en offentlig oppgave. Økonomisk rådgivning er en lovhjemlet oppgave for kommunene, plassert i NAV-kontorene, jf. lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen § 17. Alle kommuner skal ha et tilfredsstillende tilbud om økonomisk rådgivning og veiledning til personer med økonomiske problemer og gjeldsproblemer.

For mange små kommuner er det vanskelig å skaffe tilstrekkelig ekspertise knyttet til økonomisk rådgivning og gjeldsrådgivning. Arbeids- og velferdsdirektoratet har gitt tilskudd til forsøk med interkommunalt samarbeid, noe som kan være en god løsning for mange kommuner.

Økonomirådstelefonen 800GJELD, som ble etablert etter initiativ fra Arbeids- og velferdsdirektoratet i 2009, er et supplement til kommunenes gjeldsrådgivning. Dette er et lavterskeltilbud og gir hjelp til selvhjelp for brukere med økonomiske problemer eller som står i fare for å få økonomiske problemer. Formålet er å gjøre økonomisk rådgivning lettere tilgjengelig og bidra til at personer med betalingsproblemer kommer raskere i gang med å finne en løsning. Økonomirådstelefonen er landsdekkende og henvender seg til alle som har økonomiske problemer og som har behov for privatøkonomiske råd og veiledning.

Alle som ønsker det og mener de har den nødvendige kompetanse, kan etablere gjeldsrådgivningstjenester i Norge. Det finnes allerede en del slike, også i regi av frivillige organisasjoner. Organisasjonenes rammevilkår for gjeldsrådgivning er de samme som for annet arbeid organisasjonene driver for vanskeligstilte.

Mange som sliter med gjeld har også andre problemer, knyttet til blant annet helse, rusmiddelmissbruk eller manglende tilknytning til arbeidslivet. Mange med gjeldsproblemer vil derfor, parallelt med håndtering av gjeld, ha behov for helsetjenester, sosialfaglig oppfølging, arbeidsrettet bistand mv. Dette krever samarbeid mellom ulike instanser, og dette vil vanskelig kunne ivaretas for en gjeldsrådgivningstjeneste i privat eller frivillig regi. Regjeringen vil derfor prioritere å sikre kvaliteten i de offentlige økonomirådgivningstjenestene. Dette er ikke til hinder for et samarbeid med organisasjoner i dette arbeidet. Organisasjonene kan ha tettere kontakt med enkeltpersoner, og blant annet fange opp de som har problemer

på et tidligere tidspunkt enn de av eget initiativ kontakter det offentlige tilbudet. Organisasjoner kan for eksempel også ha en rolle som medhjelper i direkte kontakt mellom skyldner og kreditorer dersom den enkelte ønsker dette.

VIII.

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om styrking av ordningen med fri rettshjelp.

Regjeringen er særlig opptatt av rettssikkerheten for de som er aller vanskeligst stilt og for de med særskilte rettshjelpsbehov. Regjeringens målsetting med fremtidens rettshjelpsordning er at den skal bidra til en effektiv og god avklaring av juridiske problemer og konflikter på et tidligst mulig tidspunkt.

I St.meld. nr. 26 (2008–2009) Om offentlig rettshjelp (rettshjelpsmeldingen) tok Regjeringen til orde for en forbedring av rettshjelpsordningen slik at flere kan få raskere og bedre rettshjelp. På denne bakgrunn ble et prosjekt med førstelinjerettshjelp prøvd ut i kommuner i Buskerud, Rogaland og i Lindesnes-regionen i perioden 2010-2012. Prosjektet innebar en førstelinjetjeneste der alle innbyggerne kunne få gratis juridisk bistand hos advokat eller privat rettshjelper. Oxford Research har evaluert prosjektet, og avleverte evalueringsrapport til Justis- og beredskapsdepartementet ultimo april 2013.

I rettshjelpsmeldingen anbefalte Regjeringen flere endringer i rettshjelpsregelverket. Det ble tatt til orde for å oppjustere inntektsgrensene slik at flere omfattes av ordningen. Det ble også foreslått å utvide ordningen med enkelte nye saksområder som har

særlig stor velferdsmessig betydning. Samtidig ble en ny, gradert egenandelsmodell der rettshjelpsmottakeren betaler en prosentandel av sakens kostnader anbefalt, mens de som tjener minst og er uten formue fortsatt ikke skal betale egenandel.

Førstelinjerettshjelpen og den øvrige oppfølgingen av stortingsmeldingen skal ses i sammenheng. Justis- og beredskapsdepartementet skal gjennomgå resultatene av førstelinjeprojektet og deretter vurdere hvordan forslagene i stortingsmeldingen kan følges opp videre.

IX.

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke kontantstøtten til å gjelde frem til barnet er 3 år.

Fra 1. august 2012 gis det bare kontantstøtte til barn i alderen 13 til 23 måneder. To-åringene får ikke lenger kontantstøtte.

Regjeringen ser det ikke som aktuell politikk å gjeninnføre kontantstøtten for to-åringene. Kontantstøtten slik den var utformet bidro til at noen kvinner trakk seg ut av arbeidslivet for en kortere eller noe lengre periode. Dette kan isolert sett ha ført til reduserte inntekter og økt forekomst av lavinntekt blant disse familiene.

Selv om de sosiale forskjellene i barnehagebruk er mindre i dag enn tidligere, er det fremdeles slik at barna fra familier der foreldrene har lav utdanning eller er født i et annet land enn Norge, går litt sjeldnere i barnehagen enn andre grupper. Nettopp for disse barna gir barnehage en positiv utvikling, ikke minst i språksammenheng.

